

SLOVAKIAN ABSTRACTS SLOWAKISCHE ZUSAMMENFASSUNGEN

ABSTRAKTY

LÁSZLÓ ANTAL Z. (str. 3)

Vplyv zmeny vnímania pojmu času na demografický proces: V našej štúdií po analýze demografických zmien, ktoré prebiehali počas posledných desaťročí, predstavíme aspekt – zmeny vnímania času – pomocou ktorého sa môžeme priblížiť k vysvetleniu tohto spoločenského javu, ohrozujúceho budúcnosť priemyselne vyspelých krajín. V našej štúdií preskúmame, aký vplyv má zmena vnímania času na počet pôrodov, boj za predĺžovanie života, a napokon, ako tento rozdiel ovplyvňuje podobu stromu života a budúcnosť celej spoločnosti. Vo väčšine priemyselne vyspelých krajín sa hľadisko časovej ohraničenosti stalo dominantným a vládnuším – podľa T. Kuhna v jeho diele o zmene paradigmy –. Tento svetonázor, založený predovšetkým na racionalite, hrá významnú rolu pri znižovaní počtu pôrodov, ako uviedol aj D.A. Coleman vo svojej hlavnej prednáške na Európskom demografickom kongrese v r. 1998: „Vôbec nie je evidentné, že racionálni a vzdelaní ľudia musia mať deti“. Výskumné výsledky týkajúce sa tejto otázky ukazujú, že následkom toho, že sa náboženské aspekty dostali do úzadia, stabilita manželstiev (partnerských vzťahov) slabne a počet detí sa tiež znížil. Mentalita pripúšťajúca ohraničenosť ľudského času na zemi vedie k strachu zo smrti, čo ešte posilňuje boj za predĺženie života. Lekárska veda sa snaží vyhovieť tomuto silnému spoločenskému očakávaniu a takto prispieva, okrem iného, k predĺženiu života, ale zároveň k znižovaniu počtu pôrodov. Následkom zmeny paradigmy vnímania času sa zmenila podoba stromu života: jeho horná časť sa posilnila, ale dolná časť významne slabla a jej dlhodobá stabilita tak postupne slabne. Ak bude táto tendencia pokračovať, budúcnosť celej spoločnosti je ohrozená.

Kľúčové pojmy: demografia, náboženstvo, časové hľadisko, predĺženie života, počet narodení, spoločnosť, budúcnosť

MICHAEL MANDERSCHIED & CORINNA TRÖNDLE (str. 21)

Situácia ľudových cirkví v Nemecku počas spoločenských zmien: V dobe predchádzajúcej novoveku cirkev a spoločnosť tvorili do istej miery jednotu, ale už na začiatku novoveku začal proces vytlačania cirkvi z verejného priestoru. Počas novoveku sa vytvorila diferencovaná spoločnosť, v ktorej existujú rozličné sociálne subsystémy vedľa seba. Cirkev a náboženstvo stratilo svoju predchádzajúcu moc formovania vedomia a tradičné sociálne prostredia spojené s cirkvou tiež zmizli. Proces individualizácie sa ukázal aj v poklese účasti v cirkvi. V postmodernej spoločnosti sa pluralizácia životných štýlov ďalej zrýchľovala. K podstate postmodernej spoločnosti patrí pojem „zážitkovej spoločnosti“, v ktorej estetika a životný štýl hrajú stále významnejšiu rolu. Tradičné modely neberú dostatočne do úvahy takéto zložité spoločenské vzťahy.

Modely ako napr. Sinus-Milieus sa popri sociálno-ekonomických životných podmienkach zameriava aj na hodnotovú orientáciu, životný štýl a estetické preferencie. Naviazanosť na rozpadávajúce sa tradičné sociálne prostredie znamená hrozbu pre životaschopnosť západoeurópskych cirkví. V záujme toho, aby boli životaschopné v prostredí postmodernej spoločnosti, duchovní lídri by mali reflektovať a rozhodnúť sa, i experimentovať, pri hľadaní, akým spôsobom chcú osloviť ľudí z rôznych spoločenských prostredí a zároveň byť pri tom úspešní (nasledujúci príklad Apoštola Pavla v 1 Kor 9,19–23). Informácie k tejto téme poskytnú rozboru týkajúce sa tu načrtnutých životných prostredí.

Kľúčové pojmy: cirkev, spoločnosť, novovek, individualizácia, životný štýl, postmodernizmus, pluralizácia, zážitková spoločnosť, prostredie spoločnosti, Sinus-Milieus, sociálne prostredie

RÓBERT BÓDIZS, PÉTER SIMOR, SZILVIA CSÓKA, MÁRK BÉRDI & MÁRIA S. KOPP (str. 35)

Snívanie a podpora zdravia: Teoretické úvahy a niekoľko epidemiologických zistení: Odrazenie sa tematických okruhov s emocionálnym významom a emocionálnej rovnováhy v snoch podopierajú neurofyziologické a aj psychologické vyšetrenia. Stále viac dôkazov potvrdzuje aj názor, podľa ktorého sny majú funkciu v kontrole emocionálneho života prostredníctvom toho, že vytvárajú naratívne štruktúry, obohacujú novými asociáciami zložky s emocionálnym významom našej pamäťovej zásoby a znižujú alebo vyvažujú emocionálne napätie bdenia po snívaní. S ohľadom na to, že zdravie znamená stav fyzického, duchovného a spoločenského blahobytu, predpoklad o tom, že sa blahobyt môže odraziť vo zvláštnostiach snov, nie je nepodložený. Tieto teoretické úvahy potvrdí aj predbežná analýza údajov prieskumu „Epidemiologický panel Hungarostudy“, na základe ktorého sme zistili významné vzťahy medzi indikátormi snov a indikátormi zdravia. Naše výsledky ukazujú, že emocionálny obsah snívania súvisí so zdravotným stavom, počtom dní pracovnej neschopnosti a subjektívnym blahobytom. Záporné emócie v snoch súvisia s chorobou, kladné súvisia so zdravím. Tieto súvislosti sú však iba čiastočne vysvetlené chorobou, vplyvom snov na náladu počas dňa a blahobytom. Podľa našich výsledkov odpovede na jednoduché otázky týkajúce sa emocionálneho charakteru snov, nočných mor a opakujúcich sa nočných mor môžu poskytnúť informácie o všeobecnom fyzickom, duchovnom a sociálnom blahobyte jednotlivcov, a takto o ich zdraví.

Kľúčové pojmy: snívanie, nočné mory, REM spánok, zdravie, osobná spokojnosť, emócie, blahobyt

JÁNOS HARMATTA & ROGER CSÁKY-PALLAVICINI (str. 63)

Neodhalené kapitoly našej spoločnej minulosti: Časopis *European Journal of Mental Health* spúšťa seriál článkov s názvom „Neodhalené kapitoly našej spoločnej minulosti“, v ktorom opisuje predovšetkým históriu možností aktivity podporujúcich povolání (psychoterapia, charitatívna práca, pedagogika), významne vystavených vplyvu diktatúry v období štátneho socializmu. V záujme rehabilitácie ľudských hodnôt v humanitných odboroch musíme predovšetkým rozpoznať príčiny a proces vzniku škôd. Ďalej musíme vytvoriť široký systém podmienok pre vyjadrovanie hodnôt a zaistiť dostatočný čas na socializáciu. V záujme toho je potrebné preskú-

manie zdrojov, spolupráca odborníkov bývalých socialistických krajín a pochopenie nových a mimoriadnych možností ich spoločnej cesty. Analýza situácie v rôznych disciplínach v období diktatúry a následne jej opis v jednotlivých štúdiách môže napomôcť novému formulovaniu obrazu minulosti. Dôležitou hodnotou je, že odborníci, ktorí poznajú toto životné obdobie zo svojich skúseností, ešte žijú a sú činní. Čím viac štúdií sa pripraví, tým komplexnejšou sa naša predstava o tomto období tohto regiónu stane.

Kľúčové pojmy: diktatúra, odhalenie minulosti, pedagogika, psychoterapia, charitatívna práca, komunizmus, štátny socializmus, podporujúce povolanie, retrospekcia, dejiny

HELLMUT PUSCHMANN (str. 69)

Je potrebné, aby zrástlo dokopy, čo patrí k sebe: Charitatívna aktivita v existujúcom socializme bývalej Nemeckej demokratickej republiky: Katolícka cirkev v bývalej Nemeckej demokratickej republike bola schopná vytvoriť rozsiahlu charitatívnu aktivitu, založenú predovšetkým na zdrojoch sily veriacich, a teda úzko zviazanú s farskými komunitami. Podpora mohla byť poskytovaná nielen na úrovni cirkevných komunít, ale aj prostredníctvom viacerých inštitúcií, ako domovy dôchodcov, nemocnice, domovy sociálnych služieb pre duševne postihnutých. Tieto boli používané aj ľuďmi, ktorí nepatrili k cirkvi. Túto činnosť mohla cirkev vykonávať samostatne, bez priamej kontroly štátu. Významná finančná a odborná pomoc Nemeckej katolíckej biskupskej konferencie, Nemeckej charity, organizácie nemeckých katolíkov *Bonifatiuswerk* a jednotlivých fyzických osôb, ako rozhodujúca podpora, umožnila túto činnosť. Po znovuzjednotení Nemecka mohli charitatívne organizácie východonemeckej oblasti napredovať na svojej spoločnej ceste už ako oficiálni členovia Nemeckej charitatívnej asociácie. Na ceste, ktorej politika bránila, ale ktorú nemohla znemožniť.

Kľúčové pojmy: diakonia, Nemecká demokratická republika, Nemecko, katolícka cirkev, komunizmus, štátny socializmus, diktatúra, dejiny, retrospekcia, podporujúce povolanie

IRINA TYMKOVA (str. 79)

„Caritas Christi urget nos“: Cirkevná diakonia v Rusku z hľadiska vzťahu medzi cirkvou a štátom: Po stručnom prehľade niektorých teologických zásad určujúcich sociálny charakter ortodoxie autor preskúma ich príklady v učení cirkevných otcov a v ruskej literatúre filozofie náboženstva. Prehľad historického vývoja vzťahov medzi cirkvou a štátom v Rusku umožňuje pochopiť, do akej miery tzv. princíp symfónie dvoch mocí umožnil ortodoxnej cirkvi politickú aktivitu a akým spôsobom ovplyvnil jej sociálno-etickú rolu. V stručnom prehľade autor posudzuje vplyv Gorbačovovej perestrojky na identitu ruskej ortodoxie a jej uvedomenie si nových sociálno-politických úloh. Následne ukazuje, že cirkev iba niekoľko rokov po reformách sebaisto posilnila svoju novú politickú funkciu a postupne nadobudla charakter štátnej cirkvi. Nasledujúca kapitola je náčrtom dejín sociálnych služieb ortodoxnej cirkvi počnúc dobročinnými aktivitami ranokresťanských kláštorov až po systém štátom podporovanej charity obdobia posledného cára. Poskytuje stručný prehľad o dobročinných tradíciách aj iných kresťanských cirkví v Rusku. Štúdiá končí analýzou dnešného vývoja dobročinnosti cirkvi, ktorá je limitovaná len

na charitatívnu prácu. V posledných rokoch, odkedy ruská spoločnosť žije v demokracii, podmienky cirkevných sociálnych služieb sa základne zmenili.

Kľúčové pojmy: diakonia, Rusko, dejiny, retrospekcia, diktatúra, podporujúce povolanie, komunizmus, cirkev, sociálna služba, ortodoxia

ATTILA PILINSZKI & ZSUZSANNA LÁDONYI (str. 105)

Na ceste integrácie: Prezentácia prebiehajúceho empirického výskumu zameraného na dlhodobo nezamestnaných: Cieľom štúdie je skúmať integráciu dlhodobo nezamestnaných do spoločnosti. V Maďarsku sa v posledných rokoch systém starostlivosti o dlhodobo nezamestnaných viackrát zmenil. Jednou z najväčších zmien je, že sociálna práca hrá pri poskytovaní pomoci klientom dôležitejšiu úlohu; avšak i tento odbor sa musí na túto prácu pripraviť. Zaoberať sa veľkým počtom nezamestnaných znamená pre sociálne inštitúcie novú výzvu. Referát stručne opisuje výskumné hypotézy a vzorky výskumu. Počas výskumu sa zameriavame na stálych poberateľov sociálnej podpory z jedného okresu v Budapešti, sústreďujúc sa na ich vzťah so svetom práce a ich sociálne vzťahy.

Kľúčové pojmy: nezamestnanosť, začlenenie/vyčlenenie sa, podpora, sociálna práca, Maďarsko